

BEHOUDEN & BEWAREN

nieuwsbrief

STICHTING DORPSBEHOUD
HARDINXVELD-GIESSENDAM

nummer 17 september 2017

HET BEHOUDEN WAARD

Deze afgelopen periode hebben velen weer toeristische ervaringen opgedaan.

Oude stadjes bekijken, fraaie bezienswaardigheden, mooie natuur.

Tussen haakjes: stel je toch voor dat de Fransen, Italianen, Engelsen of noem maar op, nu niet zo zuinig geweest waren op hun cultuurerfgoed of op hun natuur? Dan zou hun land toch stukken minder aantrekkelijk zijn om te bezoeken...

Thuis gekomen verzucht menigeen hoe heerlijk dat is en dat 'het hier toch óók prachtig is' En gelijk heeft hij/zij!

Maar hoe komt het toch dat we dit op dat moment wel zien en de rest van het jaar vaak (helemaal) niet? Dragen we op dat moment nog een soort toeristische bril? Misschien moeten we proberen die helemaal niet af te zetten!

Want hoe leuk zou het zijn de gemakken van thuis te combineren met het genieten van heel veel moois in cultuur en natuur vlakbij!

Ik zou zeggen: probeer het eens uit! Houd of zet de bezoekersbril op en kijk daarmee goed rond in en om ons dorp. Neem kiekjes. Er gaat een wereld voor je open! In deze nieuwsbrief helpen we je daar graag mee op weg.

Proberen we het bijzondere van de gewone dingen om ons heen te belichten.

Dan zijn we het vast eens: het behouden waard!

Liesbeth Leenman, redactie

Groeten uit Hardinxveld- Giessendam!

MET NAME

ODINI

Het naambord op Weegpad 31 is verweerd door zon, wind en regen en daardoor moeilijk te ontcijferen. Maar dat is niet de enige reden die het lezen lastig maakt. Het woord erop is namelijk voor Nederlanders niet alledaags: 'Odini'.

Ook de naam van de familie doet onnederlands aan: Musukwa. De wortels van mijnheer Musukwa liggen namelijk in Malawi. Het woord op zijn huis is dan ook afkomstig uit zijn moedertaal (Chichewa, de nationale taal van Malawi). Om iets herkenbaars te hebben zover van zijn geboorteland, organiseerde zijn vrouw dit naambord. Een geschikte naam voor een huis. Want als iemand in Malawi bij een ander aan de deur komt, roept hij: "Odi!" , wat zoiets betekent als bij ons "Vollek!". De ander roept daarop : "Odini!": "Welkom, kom maar binnen!".

Dit bord hing er al een aantal jaren toen in 2003 (tijdens een hongersnood) een gelijknamige stichting werd opgericht : Odini Malawi.

Vanuit christelijke naastenliefde heeft deze stichting verspreid over Malawi diverse projecten opgericht die als doel hebben mensen zelfvoorzienend te maken. Ook worden schoolkinderen gesponsord en wordt er op kleine schaal aan werkvoorziening gedaan. Ieder die meer informatie wil over deze stichting, wordt met een hartelijk 'odini' verwelkomd! Kijken op www.odinimalawi.nl kan natuurlijk ook.

Odini: welkom!

GLAS IN LOOD

ONTSTAAN VAN VENSTERGLAS

Glas is waarschijnlijk al net zo oud als de aarde zelf. Het kan ontstaan bij hoge temperaturen zoals vulkaanuitbarstingen, blikseminslag en mogelijk ook door inslagen van meteorieten. Ook op de maan blijkt glas aanwezig te zijn. De Romeinse historicus Plinius (23-79), beschrijft hoe Phoenicische kooplui die stenen transporteerden per toeval glas ontdekten in de regio van Syrië rond 5000 v. Chr. De kooplui maakten een vuur waarbij de kookpot rustte op blokken nitraat. Door de intense hitte van het vuur zouden deze blokken zijn samengesmolten met het zand, waarbij een glasachtige substantie ontstond.

De vroegste door de mens gemaakte glazen objecten, hoofdzakelijk ondoorzichtige glazen parels, dateren rond 3500 v.Chr.

Glas in lood

Ook glas in lood is al oud. Het ambacht bestaat reeds sinds de Romeinen, die al vensterglas gebruikten. De moeilijkheid was echter om grote vlakke platen te maken die in een raam gezet konden worden. Men slingerde aanvankelijk een geblazen hete glasbel rond, totdat er een plaatje glas ontstond (van ongelijke dikte). Zo moet men op het idee gekomen zijn om deze plaatjes te verbinden met loodstrippen, zodat grote vensters gemaakt konden worden. De oudste bewaard

gebleven ramen dateren van rond 1000 na Chr. Deze uit gebrandschilderde lijnen en kleurig glas bestaande religieuze voorstellingen van Romaanse en gotische kerken dienden ervoor om ongeletterde gelovigen de bijbelverhalen te vertellen. Je zou kunnen zeggen dat het de eerste stripverhalen waren. In de Renaissance nam de kunst van het glas-in-lood maken een grote vlucht en ontstonden er gildes die zich hier speciaal op toelegden.

Ook in Hardinxveld-Giessendam zijn boven deuren en ramen bijzonder fraaie glas in lood ramen te zien. Enkele zijn hier afgebeeld. Ook die zijn het behouden waard. Kleine monumenten!

In Nederland zijn de Renaissance ramen nog volop aanwezig, bijvoorbeeld de beroemde ramen van de St. Janskerk in Gouda.

Tot in de jaren dertig werden nog flink veel ramen gemaakt in de Amsterdamse school stijl, Jugendstil of abstracte eenvoudige ontwerpen die men het meest tegenkomt in Rotterdam en de West-Friese dorpen. De meeste bovenlichten in de huizen waren voorzien van glas in lood. In de jaren zeventig verdwenen veel raampartijen omdat in die tijd de woonmode 'ruim' en 'licht' was.

Heden ten dage wordt de schoonheid van glas-in-loodkunst weer volop gewaardeerd.

STRAATNAMEN

CAPELLEWEER

De Capelleweert, een doodgewoon straatje met een enigszins mysterieuze naam

In de Wielwijk tref je veel straatnamen aan met de uitgang 'weert'. Van waar die benaming? Een stukje geschiedenis.

Van ouds is grond rond ons dorp gekenmerkt door een slagenlandschap. Dat wil zeggen dat verkaveling heeft plaatsgevonden in smalle banen, die ook wel slagen, stroken of weren worden genoemd. In Nederland is een slagen- of strokenverkaveling meestal het resultaat van middeleeuwse hoogveenontginningen. Loodrecht vanuit een ontginningsas - een toegankelijk lijnvormig element zoals een weg of een oeverwal - werden lange, smalle en evenwijdige percelen aangelegd. De percelen werden doorgaans gescheiden door kilometerslange ontwateringsloten. Waar diepe sloten ontbraken, werden houtwallen aangelegd om het vee van de akkers te weren. Dicht bij de hoeve was er akkergrond, en verderop hooiland.

Vanaf de zestiende eeuw werden ook verdrinken hoogveengebieden in o.a. het noorden van Zuid-Holland op deze manier ontgonnen. In deze gebieden werd moer of baggerturf gewonnen, waarna het land opnieuw in cultuur werd gebracht. De uitgegeven percelen hadden de afmetingen van een slag, in Zuid-Holland gewoonlijk 1600 meter lang en 96 meter breed. Een kwart van de oppervlakte werd gebruikt voor ontwatering door een stelsel van evenwijdige sloten aan de lange zijden van de perceelsgrenzen. De aarde die uit de sloot vrijkwam werd gebruikt om het akkerland op te hogen. De eigenaar van de grond kon in de lengterichting verder ontginnen. Daarnaast bestond de plicht om elzen langs de slootkant te planten. Deze verstevigden niet alleen het talud, maar ze leverden tevens brandhout en geriefhout.

In Nederland is dit landschapstype door ruilverkavelingen en grootschalige herinrichting van het polderland verdwenen.

Wat echter niet verdween zijn de namen van diverse weren in en rond ons dorp. Neem bijvoorbeeld de Capelleweer. In de buurt van de sluis tussen het Kanaal van Steenenhoek en de Merwede lag het oude Comen Reyertsweer. Op een kaart uit 1652 wordt het Capelleweer genoemd, waarschijnlijk omdat het in die tijd in bezit geweest zal zijn van de diakonie van Neder-Hardinxveld. Het hoorde namelijk toe aan de kapel 'op het einde van Hardinxveld', waar later de Hervormde kerk in de Peulenstraat werd gebouwd.

Schilderij van de kapel 'op het beneden eindt van Hardinxveld'

MIJN DORP DE HAHBO

Logo van de Hahbo
Houtbouw en Smederij

De Hahbo is verhuisd. De smederij die al jaren gevestigd was op de Kerkweg. Een mededeling waarbij velen de schouders op zullen halen: nou, èn?

Maar voor ons, bewoners van de Kerkweg, houdt dat toch meer in. Althans, voor mij persoonlijk (en dan wat dramatisch gesproken) is het toch een soort afsluiting van een stukje van mijn leven.

Het kantoor van de Hahbo midden tussen de bedrijfshallen èn midden op de Kerkweg

Geboren, getogen en teruggekeerd op de Kerkweg was voor mij daar altijd de Hahbo als roerig punt van bedrijvigheid in ons verder rustige straatje. Beeldbepalend ook. Eerst nog veel nadrukkelijker aanwezig dan de laatste jaren. Toen was er, naast de smederij, nog de afdeling hout(system)bouw. Loodsen en terreinen die een groot deel van de Kerkweg besloegen. Terreinen die 's avonds en in het weekend voor ons kinderen een geweldig speelveld betekenden. Waar gevoetbald, gefietst en gepappelleld werd. Verstoppertje gespeeld. Gerolschaatst. Overdag was daar geen sprake van. Dan was het het domein van de vrachtwagens, lorries, heftrucks. Van de wagen van de 'Vezelpers', die vrijdagmiddags met veel lawaai het zaagsel uit het speciaal daarvoor bestemde hok kwam halen. Van de mannen die er in de loodsen werkten en sjouwden, en die je bijna allemaal kende. Want behalve dat je ze buiten zag lopen, zag je ze ook aan de machines bezig als 's zomers de deuren van de loodsen openstonden. Eén werknemer maakte dat de Hahbo nog meer 'eigen' was: oom Dirk Brouwer, die de smederij runde. Die heel knap was op het gebied van werktuigbouw en ook veel dingen ontworpen had. Die ons vol trots rondleidde in de hele Hahbo. Overigens stond die smederij in mijn jeugd (zo'n 40 jaar geleden) nog midden tussen de houtbouwloodsen. Verder stond daar nog een punthuis, een oud boerderijtje (met boven- en onderdeur, heel romantisch!), een wit kantoorpand van de Hahbo en het houten huisje van 'tante' Ei. Tenminste, zo spelde ik het in gedachten altijd, maar misschien heb ik het mis. Hoe dan ook, 'tante' Ei ' had zelf geen kinderen, maar was de tante/oma/moeder van de hele Hahbo èn de hele Kerkweg. Ze was dol op

kinderen. Kwam je er aan de deur, dan ging je nooit zonder snoepje weg. Nog een bijzonderheid: haar piepkleine, ei-gele Fiat 500 , 'het eitje'. Alsof ze hem op de naam uitgekozen had!

De Hahbo (houtbouw) gezien vanaf de Damstraat.

Hoewel de Hahbo voor veel bedrijvigheid zorgde midden in een woongebied, midden in het centrum van het dorp, zorgde hij (in mijn beleving althans) niet voor veel overlast. In alle gemoedelijkheid hoorde hij er gewoon bij. Hooguit het vrachtverkeer was een storende factor.

In 1993 werd de afdeling houtbouw van de familie Brouwer (jawel, neven van o.a. mijn oom Dirk) overgenomen door een Belgisch bedrijf. Het bestaat nog steeds, in Wijnegem: Hahbo modulaire houtbouw op maat (www.hahbo.be).

De smederij was al jaren daarvoor verhuisd naar de overkant van de straat. En is deze zomer weer verhuisd, maar nu naar een bedrijventerrein. Eigenlijk veel logischer voor een bedrijf...

Zo is het laatste bedrijf verdwenen van de Kerkweg. Of er hier ook huizen zullen verrijzen, net als op het voormalige Hahbo-terrein aan de overkant? We zullen het zien. Hoe dan ook verandert de Kerkweg erdoor.

Gek, hoeveel herinneringen soms bij een enkele gebeurtenis boven komen. Herinneringen die wèl blijven.

De Hahbo is verhuisd..... Ach ja, nou èn?

Liesbeth Leenman

(BIJNA) VERGETEN WOORDEN

MEUZZIKEN

De zomer kent vele geneugten, maar helaas ook een aantal minder leuke verschijnselen. 'Meuzikken' vormen daar een van. Menigeen heeft er deze tijd van het jaar 's nachts (goed) last van: dat ellendige gezoem om je hoofd en, als je 't slecht treft, jeukende bulten als souvenir. Muggen of, op z'n Hardinxvelds: meuzikken.

Mogelijk komt het woord 'meuzik' van het Duitse woord voor mug: mücke.

Je zou met enige fantasie ook een verbastering van 'muziek' erin kunnen horen, maar of het geluid ervan nou zo'n aangename benaming mag hebben, is maar de vraag.

De benaming 'meuzikken' wordt ook wel gebruikt voor de inwoners van Werkendam. In 2008 is een boek verschenen: 'Meuzikken bij de Zuiderzeewerken en IJsselmeerpolders': een verwijzing naar de naamloze Werkendamers die als meuzikken uitzwerven om droogleggingsklussen te klaren.

De naam 'muggen' wordt overigens toegekend aan de inwoners van Haarlem.

Welke naam het beestje dan ook hebben mag, het blijft gehaat.

EEN OMMETJE

DE AVELINGEN

Een prachtige wandeling voor wie van de natuur houdt: een rondje door de Avelingen. Een echt uiterwaardenlandschap: weidegronden, grienden, moerassige plaatsen. In de winter houd je er de voeten niet droog, maar als het niet al te hard geregend heeft, heb je daar nu nog geen last van.

Een geweldig rondje voor een mooie (na)zomeravond. Niet te lang (zelfs 2 mogelijkheden), dus nu de avonden wat korter worden nog goed te doen. Bovendien heb je een heel goede kans tegen de schemering reeën te spotten!

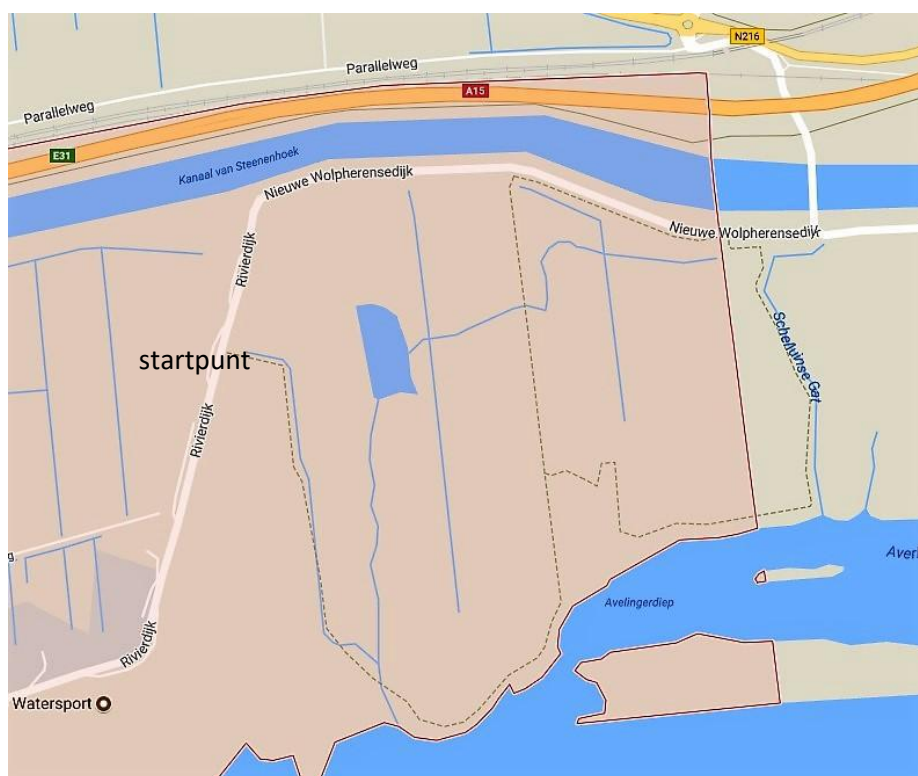
We starten de wandeling helemaal aan het begin van de Rivierdijk: daar waar de Nieuwe Wolpherensedijk ombuigt in de Rivierdijk. Zo'n 100 m. binnensdijks betreed je via een klaphek de Avelingen. Het pad loopt over een oud dijkje, waar (nu) schapen lopen en uitbundige bossen orchideeën de kanten sieren. Het voert naar de rivier.

De Avelingen, een bezoekje meer dan waard!

Daar kun je aan een klein strandje genieten van het prachtige uitzicht over de rivier, met o.a. een mooi zicht op de Gorinchemse brug.

Het pad voert naar links, evenwijdig aan de rivier. Net na een doorgang naast een boerenhek is een terreintje waar je kunt kamperen in de natuur. Misschien een idee voor een andere keer, nu gaan we door. Het punt vergt wel een keuze: linksaf weer richting de dijk, of nog iets verder en dan langs het 'Schelluinse Gat' terug. In beide gevallen loop je via het fietspad onder aan de dijk terug naar het startpunt.

De route op kaart

KUNST & CULTUURROUTE.

Dat er veel moois te zien is aan kunst en cultuur in Hardinxveld-Giessendam is niets nieuws. Dat mensen, daar soms op gewezen moeten worden ook niet.

Samen met Stichting Servanda, mensen uit het onderwijs en van de gemeente heeft Stichting Dorpsbehoud daarom een Kunst & Cultuurroute samengesteld met de pakkende titel: Kijk eens rond. De route is met name ontwikkeld voor kinderen, maar ook voor volwassenen is deze zeker interessant.

Een rondje door het centrum van Beneden Hardinxveld voert langs diverse 'highlights' van ons dorp, zoals de kerktoren, het oude gemeentehuis, het station en de grenspaal, maar ook langs iets minder bekende gebouwen en langs een flink aantal kunstwerken.

Bij elke bezienswaardigheid is een informatief stukje toegevoegd en een opdrachtje, bedoeld voor kinderen. Een leuke manier om kennis te maken!

Aan de achterzijde zijn drie andere routes met kunst en cultuur vermeld: in Boven-Hardinxveld, Neder-Hardinxveld en Giessendam West.

Op dinsdag 12 september 2017 wordt de route officieel geopend door mevrouw T.(Trudy) Baggerman, wethouder Welzijn, Sport en Cultuur. Verder wordt de mooi vormgegeven Kunst & Cultuurroute o.a. gepresenteerd tijdens het HAGI-festival bij de Koperen Knop op 30 september a.s.

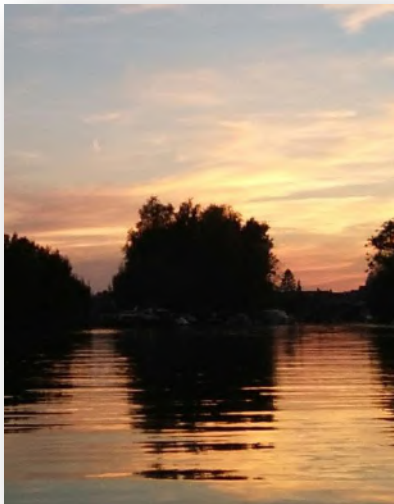

De Kunst & Cultuurroute in concept

SEIZOENSPLAATJES

Hooi op het veld, een molen in de verte: puur zomers, puur hollands. Puur Hardinxveld-Giessendam!

Fraaie zomerse zonsondergangen boven de Giessen en de Merwede

Nostalgie op de Giessen

WILT U DE NIEUWSBRIEF OOK GRATIS ONTVANGEN?

STUUR UW E-MAILADRES NAAR

NIEUWSBRIEF.SDB@GMAIL.COM

COLOFON

Redactie : Liesbeth Leenman

Tekst : Liesbeth Leenman en Dick de Jong

Foto's : Pleun Heikoop, Evert van Lopik en Liesbeth Leenman

Fotobewerking : Liesbeth Leenman

Secretariaat : Kerkweg 72, 3371 AG Hardinxveld-Giessendam

www.dorpsbehoudhg.nl

dorpsbehoudhg@kpnmail.nl